

ARTICLE INFO

Received: 02nd July 2026

Accepted: 04th July 2026

Online: 05th July 2026

KEYWORDS

Interactive methods, primary education, educational quality, competency-based approach, learner engagement, critical thinking, teaching technologies.

ABSTRACT

This article analyzes the theoretical and practical foundations of improving the quality of primary education through interactive teaching methods. It examines the role of interactive approaches in enhancing pupils' cognitive activity, developing independent and critical thinking, strengthening communicative competence, and improving overall educational effectiveness. The study also highlights the pedagogical value of collaborative learning, problem-based instruction, educational games, and modern teaching technologies in increasing learning outcomes. The findings indicate that the systematic implementation of interactive methods contributes significantly to the improvement of learners' academic achievement, practical skills, creative thinking, and active participation in the educational process.

INTERFAOL METODLAR ASOSIDA BOSHLANG'ICH TA'LIM SIFATINI OSHIRISH

Tulepbergenova Bibinaz Baxtiyar qizi

Kegeyli tumani maktabgacha va maktab ta'limi bo'limiga qarashli

14-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21544548>

ARTICLE INFO

Received: 02nd July 2026

Accepted: 04th July 2026

Online: 05th July 2026

KEYWORDS

Interfaol metodlar, boshlang'ich ta'lim, ta'lim sifati, kompetensiyaviy yondashuv, o'quv faolligi, tanqidiy fikrlash, pedagogik texnologiyalar.

ABSTRACT

Mazkur maqolada interfaol metodlar asosida boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishning nazariy va amaliy asoslari tahlil qilingan. Boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilish faolligini rivojlantirish, mustaqil va tanqidiy fikrlashini shakllantirish, kommunikativ kompetensiyalarini takomillashtirish hamda ta'lim samaradorligini oshirishda interfaol metodlarning o'rne yoritilgan. Shuningdek, hamkorlikda o'qitish, muammoli ta'lim, didaktik o'yinlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta'lim sifati ko'rsatkichlariga ta'siri ilmiy jihatdan asoslangan. Tadqiqot natijalari interfaol metodlardan tizimli foydalanish o'quvchilarning bilim sifati, amaliy ko'nikmalari va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kirish. Boshlang'ich ta'lim uzluksiz ta'lim tizimining eng muhim va mas'uliyatli bosqichi hisoblanadi. Aynan ushbu davrda o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishi, mantiqiy va tanqidiy fikrlashi, nutq madaniyati, ijodiy salohiyati hamda mustaqil faoliyat yuritish ko'nikmalari shakllanadi. Shu sababli boshlang'ich ta'lim sifatini oshirish bugungi kunda davlat ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchining shaxsiy imkoniyatlarini to'liq ro'yobga chiqarish, uning kompetensiyalarini rivojlantirish hamda hayotiy vaziyatlarda bilimlarni amaliy qo'llay oladigan barkamol shaxsni tarbiyalashni asosiy maqsad qilib belgilaydi. Bunday maqsadga erishish esa ta'lim mazmunini yangilash bilan bir qatorda o'qitish metodlarini ham zamonaviy talablar asosida takomillashtirishni taqozo etadi [4, 721-725].

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini tubdan isloh qilish va uning xalqaro standartlarga mos rivojlanishini ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'limning jamiyat taraqqiyotidagi beqiyos o'rnini ta'kidlab, "Maktab bu hayot-mamot masalasi, kelajak masalasi. Uni davlat, hukumat va hokimlarning o'zi hal qilolmaydi. Bu butun jamiyatning ishi, burchiga aylanishi kerak", deb qayd etgan. Mazkur fikr mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ta'lim islohotlarining mazmun-mohiyatini belgilab beradi. Chunki yangi taraqqiyot bosqichida inson kapitalini rivojlantirish, raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash va

zamonaviy bilimlarni egallagan yoshlarni tarbiyalash eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan boshlang'ich ta'lim sifatini oshirish, ilg'or pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish hamda interfaol metodlardan samarali foydalanish dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etmoqda.

Shuningdek, "O'zbekiston – 2030" strategiyasida ta'limning barcha bosqichlarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish, xalqaro baholash dasturlariga mos sifatli ta'limni ta'minlash, o'quvchilarning funksional savodxonligini rivojlantirish va kompetensiyaviy yondashuvni keng tatbiq etish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Mazkur vazifalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish esa, avvalo, boshlang'ich ta'lim jarayonini innovatsion metodlar asosida tashkil etishni talab qiladi [1].

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar tobora ortib bormoqda. Endilikda o'quvchilardan faqat nazariy bilim emas, balki muammolarni mustaqil hal qilish, tanqidiy va ijodiy fikrlash, axborotni tahlil qilish, jamoada samarali ishlash hamda o'z fikrini asosli ravishda ifoda eta olish kabi tayanch kompetensiyalar ham talab etiladi. Shu sababli an'anaviy o'qitish usullari bilan bir qatorda interfaol metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omiliga aylanmoqda.

Interfaol metodlar o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirishga, barcha o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb etishga hamda bilimlarni mustaqil ravishda egallashga xizmat qiladi. Bunday metodlarda

o'qituvchi bilim manbai emas, balki ta'lim jarayonini tashkil etuvchi, yo'naltiruvchi va maslahat beruvchi shaxs sifatida faoliyat yuritadi. Natijada o'quvchilar o'z fikrini erkin bayon qilishni, boshqalarning fikrini tinglashni, dalillar asosida xulosa chiqarishni va o'z qarashlarini himoya qilishni o'rganadilar.

Shuningdek, interfaol metodlarning asosiy afzalligi shundaki, ular o'quvchilarning psixologik xususiyatlari va yosh imkoniyatlariga mos ravishda tashkil etiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari ko'proq kuzatish, o'yin, muloqot va amaliy faoliyat orqali bilimlarni o'zlashtirganlari sababli interfaol metodlar ularning tabiiy ehtiyojlariga to'liq mos keladi. Ayniqsa, kichik yoshdagi bolalarda diqqatning barqaror emasligi, emotsional qabul qilishning ustunligi hamda faol harakatga ehtiyojning yuqoriligi interfaol yondashuvlarning samaradorligini yanada oshiradi.

Ta'lim sifati ko'plab omillarga bog'liq bo'lsa-da, darsning mazmunli tashkil etilishi, o'quvchilarning faolligi, o'qitish metodlarining to'g'ri tanlanishi va samarali baholash tizimi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Interfaol metodlar aynan ushbu omillarning barchasini uyg'unlashtiradi. Chunki o'quvchilar dars davomida faqat tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida qatnashadilar. Natijada bilimlarni eslab qolish darajasi ortadi, mavzuni chuqurroq anglash imkoniyati yuzaga keladi hamda o'quv motivatsiyasi mustahkamlanadi.

Xususan, "Aqliy hujum" metodi o'quvchilarning erkin fikrlashini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu metod orqali qisqa

vaqt ichida ko'plab g'oyalar ilgari suriladi, barcha fikrlar qadrlanadi va keyinchalik ular tahlil qilinadi. Buning natijasida o'quvchilarda ijodkorlik, tezkor fikrlash va muammoga turli nuqtai nazardan yondashish ko'nikmalari rivojlanadi [3].

Bundan tashqari, "Klaster" metodi tushunchalar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash, asosiy va ikkilamchi g'oyalarni ajratish hamda mavzuni tizimli ravishda o'zlashtirish imkonini beradi. Mazkur metod ayniqsa ona tili, o'qish savodxonligi va tabiiy fanlar darslarida yuqori samaradorlikni namoyon etadi. Chunki o'quvchilar tushunchalarni vizual shaklda tasvirlash orqali ularning o'zaro aloqalarini yaxshiroq anglaydilar.

"Insert" metodi esa o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini shakllantirishga xizmat qiladi. O'quvchilar matn bilan ishlash davomida avvalgi bilimlari, yangi ma'lumotlari, tushunmagan joylari va qiziqarli faktlarni maxsus belgilar yordamida ajratib boradilar. Natijada o'quv faoliyati ongli va maqsadli tus oladi [2].

Juftlik va kichik guruhlarda ishlash metodlari ham ta'lim sifatini oshirishda alohida ahamiyatga ega. Mazkur metodlar orqali o'quvchilar vazifalarni taqsimlash, bir-biriga yordam berish, fikr almashish va umumiy qarorga kelish ko'nikmalarini egallaydilar. Shu bilan birga, ular o'zaro hurmat, mas'uliyat va hamkorlik madaniyatini ham rivojlantiradilar.

Bundan tashqari, rolli o'yinlar, didaktik o'yinlar, "Baliq skeleti", "BBB", "Sinkveyn", "Venn diagrammasi", "FSMU", "Kubik", "Galereya" kabi interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning yosh xususiyatlariga

to'liq mos keladi. O'yin elementlari bilan boyitilgan darslar bolalarda ijobiy emotsiyalarni yuzaga keltiradi, bilimlarni oson va mustahkam o'zlashtirishga yordam beradi hamda ta'lim jarayonini qiziqarli tashkil etishga imkon yaratadi [5, 243-246].

Interfaol metodlar o'quvchilarning faqat bilimini emas, balki mustaqil fikrlashini ham rivojlantiradi. O'quvchi tayyor javobni kutmaydi, aksincha, izlanadi, taqqoslaydi, tahlil qiladi va o'z xulosasini chiqaradi. Aynan shu jarayon kompetensiyaviy ta'limning asosiy talablariga mos keladi. Chunki zamonaviy ta'limning maqsadi bilimni yod oldirish emas, balki uni real hayotiy vaziyatlarda qo'llay oladigan, ijodkor va tashabbuskor shaxsni tarbiyalashdan iboratdir.

Interfaol metodlardan foydalanish baholash jarayonini ham yangi bosqichga olib chiqadi. Formatif baholash, o'zaro baholash va o'zini o'zi baholash usullari o'quvchilarning o'z faoliyatiga tanqidiy yondashishini shakllantiradi. Natijada ular o'z kuchli va zaif tomonlarini aniqlash, xatolarini tuzatish hamda keyingi faoliyatini rejalashtirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashtirilgan interfaol metodlar ta'lim sifatini yanada oshiradi. Elektron taqdimotlar, interaktiv doskalar, virtual laboratoriyalar, multimedia vositalari, ta'lim platformalari va onlayn testlar darslarning ko'rgazmaliligini kuchaytiradi hamda murakkab mavzularni sodda va tushunarli tarzda o'zlashtirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish

o'quvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga ham yordam beradi.

Biroq interfaol metodlarni amaliyotga tatbiq etishda ayrim muammolar ham uchraydi. Jumladan, ayrim pedagoglarning innovatsion metodlardan foydalanish bo'yicha metodik tayyorgarligi yetarli emasligi, sinflarda o'quvchilar sonining ko'pligi, moddiy-texnik bazaning barcha ta'lim muassasalarida bir xil darajada rivojlanmaganligi hamda dars vaqtining cheklanganligi interfaol metodlarning samaradorligiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuning uchun o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini muntazam rivojlantirish, zamonaviy metodik qo'llanmalarni yaratish, raqamli ta'lim resurslarini kengaytirish va ilg'or pedagogik tajribalarni ommalashtirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Xulosa. Shunday qilib, interfaol metodlar asosida tashkil etilgan boshlang'ich ta'lim o'quvchilarning bilim sifati, mustaqil fikrlashi, kommunikativ kompetensiyasi, ijodiy salohiyati va ijtimoiy faolligini rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi. Ular ta'lim jarayonini o'quvchi shaxsiga yo'naltirish, dars samaradorligini oshirish va zamonaviy kompetensiyaviy ta'lim talablarini amalda ro'yobga chiqarishga xizmat qiladi. Shu sababli interfaol metodlarni boshlang'ich ta'lim amaliyotiga tizimli ravishda joriy etish, ularni zamonaviy pedagogik hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan uyg'unlashtirish bugungi ta'lim tizimining eng dolzarb vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2023). O'zbekiston – 2030 strategiyasi to'g'risida (PF-158-son Farmon).
2. Azizxo'jayeva, N. N. (2006). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat.
3. Hayitov, A. I. (2021). Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi, innovatsiya va integratsiyasi. TDPU nashriyoti.
4. Kasimova, O. (2022). Ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llashning ahamiyati. Science and innovation, 1(B6), 721-725.
5. Sattarovna, X. S. (2026). BOSHLANG'ICH TA'LIMDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH. Научный Фокус, 3(33), 243-246.